

„MAGYARORSZÁG ÖRÖK BARÁTJA”

Interjúrészt a Kossuth rádió Sir Bryan Cartledge-dzel készült adásából

megvalósítóit.” Ezt a tanulást ön történészként vagy a diplomataként szűrte le?

– Ezt mint korábbi diplomata írtam. Amikor tanulmányoztam a párizsi békekonferenciát, Trianont, és azt, hogyan történt mindez, felfogtam: diplomataként esetleg nem látsz valamit túlságosan jelentősnek. Pillanatnyilag. De következményeiben több százezer embert érinthetnek. Ezért egy diplomatának, akár részt vesz egy tárgyaláson, akár aláír valamit, nagyon erősen el kell képzelnie a következményeit! Ahogy írtam a könyvet, visszagondoltam: mit tettem én diplomataként, nem hibáztam-e akaratlanul is. Ezért írtam le ezt a mondatot.

– Amikor Budapestre jött 1980-ban, bizonyára tájékozódott az országról.

– Ahogyan az a diplomáciai szolgálatban gyakran előfordul, mindössze három hetem volt, hogy némi ismereteket szerezzek az országról, de fantasztikus tanárom volt: *Határ Győző*. * Ő igazán mindent megtett, három

A Trianon-kötet itthoni, 2009-es megjelenése után (közelebbről 2010 nyarán) a Kossuth rádió interjút készített a szerzővel. Idézzünk most részleteket ebből a beszélgetésből.

– *Nagykövet úr, tudjuk, hogy második könyvét a Trianon-kötetet londoni kiadója felkérésére írta, aki sorozatot készített az első világháborút lezáró békekeresetről és következményeiről. Minden érintett országgal egy-egy külön kötet foglalkozik, mégpedig úgy – ez volt a kiadó kívánsága –, hogy a főszereplők, a személyek álljanak a középpontban. Mi, magyarok gróf Apponyi Albert nevét kapcsoljuk Trianonhoz. Ön két másik gróft választott. Miért?*

– A kiadónak az volt az elgondolása, hogy minden könyvnek legyen egy fejezete, amely az előkészületekről szól, és egy másik a békekonferencia következményeiről. Igaz, hogy Apponyi volt a magyar küldöttség vezetője, de a küldöttség csak igen rövid időt töltött a konferencián. Apponyi mindössze három napot. Különböző is, ő már visszavonult, sem az előzményekben, sem a következményekben nem volt szerepe. Ezért választottam az előzményekhez Károlyit, a konferenciát követő időhöz Bethlent.

– *Őn bizonyára tudja, hogy aligha akad magyar, akinek mindkét személy egyformán rokonszenves lenne. De ön brit, és így elfogulatlanul tudja megítélni őket.*

– *(Elneveti magát.)* Nos, ez az objektivitás kérdésével függ össze. Én úgy gondolom, hogy mindkét személyiség rokonszenves, bár teljesen különbözőek. Károlyi lobogó temperamentum, különösen fiatal korában.

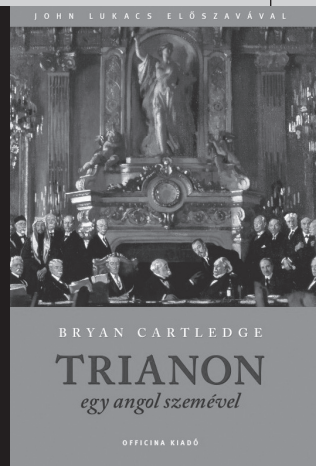
Bátor, ami a háborúellenességét illeti, hiszen nem lehetett könnyű elviselni a hazafiatlanság vádját az Országgyűlésben. De ő nem volt igazi államférfi. Ahogyan átadta 1919-ben a hatalmat a kommunistáknak, az nagyon siralmas esemény volt. Bethlen sokkal konzervatívabb, sokkal inkább hagyományok embere, és sokkal inkább államférfi. Csodálatraméltó, amit véghezvitt az 1920-as években, ahogyan 1919 és Trianon romjaiból Magyarországot ismét egy számottevő európai országgá tette.

– *„Az államférfiak, diplomatáik és tanácsadók elfogultságai és tévedései túléltek azok*

Mark Odescalchi, az Andrássy Gyula Alapítvány elnöke és Sir Bryan Cartledge az Andrássy Egyetemen, a *History of Hungary* kötetének megjelenésekor, 2006

*Trianonról:
az 1919-es hazai események
is nagyban hozzájárultak
ahhoz, hogy Magyarország
nem kapott helyet annál
a tárgyalóasztalnál,
amelynél a sorsáról
döntöttek.*

hét azonban kevés arra, hogy a történelemben is elmélyedjünk. Erre akkor került sor, amikor már újra itthon voltam, és éreztem, hogy a magyarok számára milyen fontos a történelmük. Elhatároztam, hogy nemcsak a saját ismereteimet bővítem, hanem teszek valamit annak érdekében, hogy jobban megismerjék Nagy-Britanniában a magyar történelmet.

– *Megmaradni. Az angol cím szó szerinti jelentése: a túlélés akarása. Ez ön szerint a magyar történelem legfőbb tanulsága?*

– Igen. Minél többet olvastam, minél többet értettem meg a magyar történelemből, annál jobban lenyűgözött a megmaradás ereje. Itt mindig

harcoltak a megmaradásért: először a mongolok, aztán a törökök, az osztrákok, a XX. században pedig a németek és az oroszok ellen. Ez a kis ország a saját nyelvvel egyre jobban meglepett: ahogyan meg tudott maradni, meg tudta őrizni nemzeti identitását, nemzeti kultúráját és nyelvét. Így amikor eljutottam első könyvemmel a címadáshoz, magától jött ez a cím. ♣ (Cservenka Judit)

*Kossuth-díjas magyar író, költő, filozófus, a 90-es évek közepén többször szerepelt a Lyukasóra folyóirat szerzői között is.